

ходи, нетерцієві гармонічні сполуки, поліритмія, поєднуючи їх з традиційними фольклорними засобами — поступовим вступом партій, гетерофонією, підголосковою поліфонією, перемінним ладом та перемінним розміром.

Прикладом суто авторського твору є «Щедрий вечір» Анатолія Гайденка. Композитор поєднує тут елементи народної календарно-обрядової пісні та інструментального супроводу зі стрибковим голосоведінням мелодії, що надає твору автентичного звучання.

Ігор Анатолійович Гайденко — відомий український композитор, автор багатьох музичних творів, зокрема для хорів змішаного складу. Він є доцентом Харківської державної академії культури, лауреатом престижних конкурсів, Всеукраїнського конкурсу ім. В. Косенка та I Міжнародного конкурсу композицій для бандури ім. Гр. Критастого (Канада), Премія за найкращий твір I Міжнародного конкурсу ім. Гната Хоткевича.

Творчий здобуток митця становлять як камерно-інструментальні твори, так і хорова музика, у тому числі й для дитячого хору. Серед дитячих хорів широку популярність здобула його обробка української народної пісні «Дощик». У 2018 році ним було створено ще одну композицію для дітей — пісня «Процавай, Масляна», яка була написана для дитячого хору «Скворушка». Серед композицій для мішаного хору слід виокремити «Sanctus» (з оркестром), «Carol», «Всякому городу» та «Дивна ніч» (acappella).

Дві колядки Ігоря Гайденка «Зійшла зоря ясна» та «Дивна ніч» розповідають про події тієї самої ночі, коли народився Христос, описуючи велику радість на небі й на землі від цієї новини. «Дивна ніч» — одна з найдавніших колядок, має декілька варіантів мелодії, у цьому авторському творі використано найпопулярніший народний варіант. Основна думка літературного тексту колядки проявлена в останніх рядках твору, де янголи сповіщають увесь світ про народження Христа та славлять Його.

К. Околович

ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ ЖАНРУ ЗАУПОКІЙНОЇ МЕСИ В РЕКВІЄМІ C-MOLL Л. КЕРУБІНІ

К. Okolovych

PECULIARITIES OF THE IMPLEMENTATION OF THE FUNERAL MASS GENRE IN L. CHERUBINI'S C-MOLL REQUIEM

Значне місце у творчості Л. Керубіні займає духовна музика. Зокрема, це два Реквієми: c-moll (для мішаного хору), d-moll (для чоловічого хору). Саме Реквієм до мінор був, на думку Людвіга ван Бетховена, найкращим твором цього жанру. Таку ж високу оцінку композиції надав Г. Берліоз, зазначивши, що жоден інший твір видатного композитора не витримує порівняння з Реквіємом до-мінор — шедевром Л. Керубіні.

Реквієм c-moll пам'яті Людовіка XVI було замовлено Л. Керубіні до річниці страти короля та королеви (21 січня 1793 року). Перше виконання відбулося 21 січня 1817 року в Парижі, в соборі Сен-Дені, де в 1815 році були перепоховані останки короля та королеви.

Підкреслимо, що композитор, який багато років створював музику для театру, тут практично відмовляється від «театральних» ефектів, обираючи виконавські засоби відповідно до сакрального тексту. Це один із небагатьох реквіємів в історії музики, де відсутні сольні вокальні партії. Тобто Л. Керубіні передбачав загальну заупокійну молитву всіх прихожан, які прийшли провести в останню путь, віддати шану людині, що відійшла до іншого світу. Композитор уникає й оркестрових ефектів, застосовуючи обмежений склад симфонічного оркестру. Так, він не використовує флейти, а в деяких частинах навіть скрипки.

Головна сакральна ідея заупокійної меси підкреслила її призначення в богослужбовій практиці християнства. Основний задум виявляється в посередництві між Церквою, людиною і Богом, яке проводиться в молитовному акті. Л. Керубіні обрав наступну структуру реквієму:

1. Introit: Requiem aeternam, Kyrie eleison.
2. Graduale.
3. Dies irae: Tuba mirum, Rex tremendae, Confutatis maledictis, Lacrimosa.
4. Offertorium: Domine Jesu Christe, Hostias.
5. Sanctus.
6. Pie Jesu.
7. Agnus Dei.

Тональність *c-moll*, обрана Л. Керубіні, найбільш вживана, на думку дослідників наприкінці XVIII — на початку XIX століть, сприяє створенню в Реквіємі митця суворого, траурного звучання. Разом із тим, у ній відчутна й героїка. З іншого боку, застосування митцем натуральних валторн і труб з литаврами *in c* також, вочевидь, впливало на обрання саме *c-moll*.

Реквієм Л. Керубіні відрізняється від інших творів цього жанру, написаних пізніше, саме концентрованістю III частини *Dies irae*, у якій, на відміну, наприклад, від Реквієму В. А. Моцарта, поєднані в цілісність *Dies irae*, *Tuba mirum*, *Rex tremende*, *Recordare*, *Confutatis*, *Lacrimosa*. Тобто Л. Керубіні прагнув до використання канонічного тексту в повному обсязі як у *Dies irae*, так і в інших частинах заупокійної меси.

Для митця в Реквіємі *c-moll* характерним є чітке слідування за текстом, яке розкривало його зміст за допомогою надзвичайно потужних засобів виражальності. Як приклад, розглянемо III частину *Dies irae*, початок якої віщує про кінець світу завдяки закликам мідної духової групи оркестру в поєднанні зі звуком гонгу. Композитор «йде» за сакральним текстом молитов, майстерно відображаючи зміни художнього образу. На словах *Tuba mirus spargens sonum* (Труби чудесний звук) і *Rex tremendae majestatis* (Царю страшно величі) відбуваються динамічні кульмінації; драматизація підкреслена пасажами оркестру й хору на словах *Confutatis maledictis* (Засудивши нечестивих), благання — *Voca me cum benedictis* (приклич мене до благословенних) та монументальність і проникливість останнього *Largo* (широко, протяжно) на словах *Lacrymosa dies illa* (У той день сліз). Створений для чотириголосного мішаного хору, Реквієм *c-moll* Л. Керубіні є зразком надзвичайно дбайливого ставлення до співацьких голосів. Не застосовуючи високу теситуру, надскладні гармонічні сполуки, митець створив потужну оркестрово-хорову траурну фреску, сповнену розмаїття звукообразів.